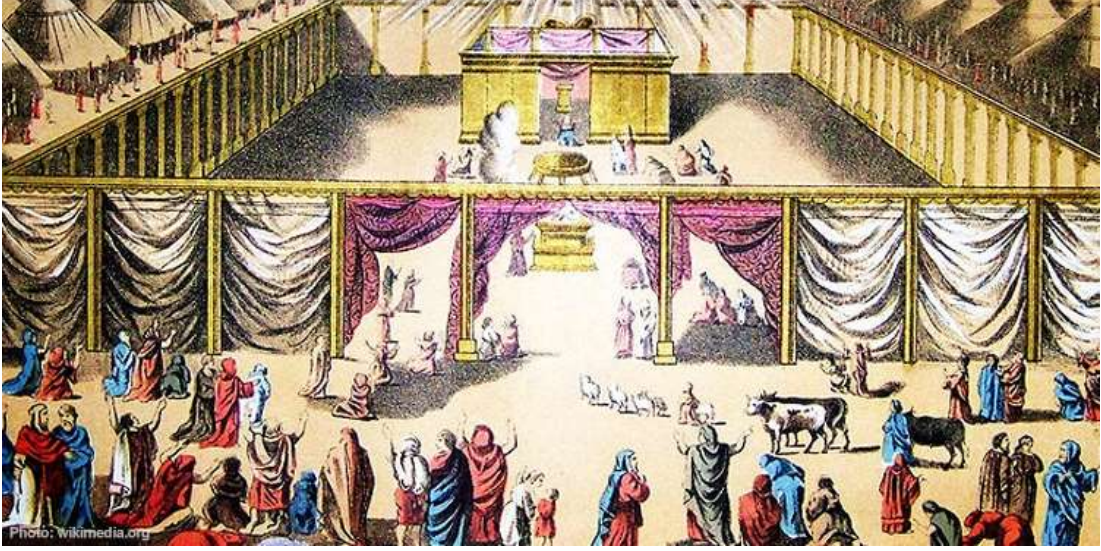

Masonlukta Pek İyi Bilinmeyen Dereceler 6: TABERNAKL DERECELERİ

Murat Özgen Ayfer
1996

Bu çalışma, yalnızca bir araştırmanın özeti niteliğindedir. İlgili derecelerin çeşitli Batı ülkelerindeki uygulamalarını yorumsuz olarak özetlemeyi amaçlamaktadır.

Yararlanılan kaynaklarda, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin çeşitli derecelerinin öğeleri üzerinde yer yer bazı farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu çalışma yalnızca bir özet olduğu için, çeşitli uygulamalar arasındaki tüm farklılıklara değil, yalnızca kimisine değinilmesiyle yetinilmiştir. Söz konusu farklılıklar, her yönetim otoritesinin kendi benimseyişleri ve olanaklarına uygunluğu nedeniyle yaptığı seçimlerden ileri gelmektedir.

Bu çalışma sadece “Tabernakl” konusunun üzerinde duran iki dereceyi kapsamaktadır.

Bu derecelerin incelenmesine başlamadan önce “Tabernakl” (İngilizce ve Fransızcada “Tabernacle”) sözcüğü üzerinde durmalıyız.

Tabernakl, çok direkli bir otağ ya da çadırıdır. Etimolojik bakımdan Latince'deki “*tabernaculum*” (çadır) sözcüğünden alınmadır. Roma İmparatorluğu zamanında askerlerin topluca barınması için kullanılan ve en az altı direkli olarak yapılan büyük çadırları nitelerdi. Masonlukta ise, özellikle, İsrailoğullarının göçebelik dönemlerinde “*Ahit Sandığı*”nın korunması için yapılmış olan çadırı nitelemek üzere kullanılmıştır. Ancak sözcüğün etimolojik kökeni İbranice değildir.

Bildiğimiz çadır bezinden kurulma değil de bir portatif ev gibi tahtalardan yapılma bu çadır, kendi içinde ayrıca perdelerle üçe bölünmüştür. Bunlardan en içte kalan bölme, daha sonra Süleyman Mabedi'nde yapılmış olan “Kutsalların Kutsalı” (*Sanctum Sanctorum*) bölmesinin karşılığıdır. İsrailoğullarının geleneksel uygulaması uyarınca, bu çadırın dışına ayrıca bir de büyük avlu yapılırdı. Bu avlunun çevresine dikilen direkler arasına gerilen perdelerle güvenliği sağlanırdı. Avlunun tam ortasında da bir “sunak” bulunurdu.

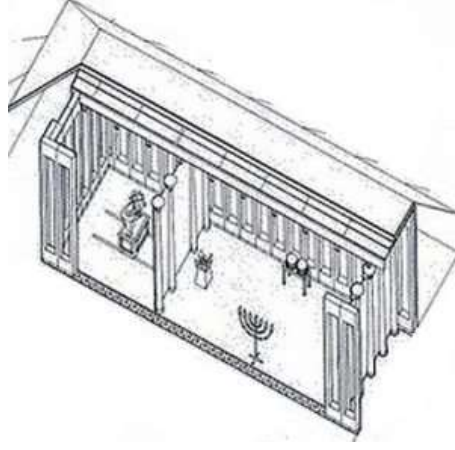
Bu çadır ya da portatif binanın, Ooliab ve Bezalel adlı iki kişi tarafından yapılmış olduğu söylenir. Aşağıdaki karakalem tabloda, bu iki işçinin çalışması betimlenmiş.

Alıntı: <http://www.harvardartmuseums.org/art/258334>

Masonluktaki Tabernakl derecelerinde, ritüelik çalışmanın yapıldığı yerin İsrailoğullarının Mısır'dan Kudüs'e göç ederken çölde kurdukları kamplardan birini simgelediği benimsenir. Dolayısıyla buradaki tabernakl, özel olarak “Musa'nın Tabernaklı”dır. Bu gerekli bir ayırımdır, çünkü bunun yanı sıra “Davut'un Tabernaklı”, “Süleyman'ın Tabernaklı”, “Zorobabel'in Tabernaklı” gibi terimler de vardır. Musa'nın Tabernaklı'nın ötekilerden farkı ya da özelliği, bunun bildiğimiz tarzda bir çadır değil, -az önce değinilmiş olduğu gibi- ahşap panolardan oluşma âdetâ bir portatif yapı oluşudur.

Masonik yazında belirtildiği üzere; tabernakl, yaklaşık 5 m. eninde, 15 m. boyunda ve 5 m. yüksekliği olan bir büyük çadırıdır. Kendi içinde ayrıca perdelerle ikiye bölünmüştür. Bunlardan iç bölme, daha sonra Süleyman Mabedi’nde yapılmış olan “Kutsalların Kutsalı” bölmesinin karşılığıdır. Aşağıdaki kesit çizimi bu olguyu yansıtır.

Masonlukta, birbirini izleyen iki Tabernakl derecesi vardır. Bunların ilki “Tabernakl Başkanı”, ikincisi “Tabernakl Prensi” olarak anılır.

Tabernakl Başkanı

DEKORASYON:

Duvarlardaki perdeler beyazdır. Perdelerin arasındaki kolonların birbiri ardınca siyah ve kırmızı renkli olmaları öngörülür. İsrailoğullarının 12 kavmine ilişkin amblemler tüm atölye çevresine yerleştirilmiştir.

Doğu bölümündeki kürsünün arkasında ve yukarıda, üzerinde “Yahova” yazılı bir kemer vardır. Bu kemerin köşelerinin birinde güneş, diğerinde ay bulunur.

Bu derecede “sunak” olarak nitelenen Ant/Yemin Kürsüsü üzerinde içi su dolu bir kap, önünde ise bir iskelet bulunur.

Derecenin en önemli dekoratif ögesi “Yedi Kollu Altın Şamdan”dır. Kimi uygulamalarda bu şamdan sunak üzerindedir. Kiminde ise Doğu bölümündeki başkan kürsüsü üzerinde iki kollu bir şamdan, Batı’ yönünde ise yedi kollu iki şamdan vardır.

KUŞANIM:

Önlük: Kimi uygulamalarda kırmızı-mavi-eflâtun çerçeveli olmak üzere beyaz, kiminde ise mavi çerçeveli olmak üzere kırmızıdır. Ortasında Yedi Kollu Altın Şamdan işlemesi bulunur.

Kordon: Sağ omuzdan sol kalçaya doğru takılan beyaz şerit çerçeveli ve siyah renklidir. Üzerinde herhangi bir işleme yoktur. Bunun altına ayrıca kırmızı renkli bir kuşak ya da kemer takılır. Derecenin bijusu bu kemere asılır.

Biju: Gümüş kap.

Bu derecede başkan ve yardımcıları önlük takmaz, birer beyaz tunik giyerler.

NİTELİKLER:

Başkan: Kimi uygulamalarda “*Büyük Egemen Özverici*”, kiminde “*Saygıdeğer Yüksek Rahip*”, kiminde ise “*Pek Seçkin Yüksek Rahip*” olarak anılır. Musa’nın kardeşi Harun’u temsil eder.

Nazırlar: “*Büyük Rahip*” ya da “*Seçkin Rahip*”

Üyeler: “*Leviler*” olarak anılırlar. (Leviler, İsrailoğullarının 12 kavminden biridir. İsrailoğulları Mısır’dan çıkıp Kudüs’e yerleşmek üzere yola koyulduğunda, Kutsal Emanetler’in korunduğu Ahit Sandığı’nın güvencesinden ve yerleştirildiği Tabernakl’ın düzeninden sorumlu oldukları ve bu nedenle bazı ayrıcalıkları bulunduğunu söylenir.)

ALEGORİK ÖYKÜ:

Bu derecenin alegorik öyküsünün birkaç türü vardır. Ancak ana düşünüyü hepsinde birbirine benzer.

Bir Levi rahibi, kendini yaraşır görmesine karşın tabernakl başkanlığına atanmadığı için karışıklık çıkarır. Bu karışıklık, Musa’ya başkaldırmaya ve tabernakl avlusunda sürekli yanar durumda tutulan kutsal ateşin söndürülmesine kadar uzanır. Ancak bu başkaldıranlar, bir doğal afet sonucunda hep birlikte ölür.

ÖĞRETİ:

Bu derecenin öğretisi, bundan sonraki derecenin öğretilerine bir “giriş” niteliği taşır.

“*Tanrı’nın kaynağı nedir?*” diye bir sorunun yanıtı araştırılır. Fakat burada “Tanrı” bir kavram olarak değil, kişilikli bir üstün güç hatta bir varlık olarak tasarımlanır.

Bu derece ayrıca görevin değerini vurgular. Herhangi bir görev üstlenen kişinin, kendine bundan bir pay çıkarmaya kalkışmaması ve görevini gösterişe dönüştürmemesi gerektiğini, böyle bir tutum ve yaklaşımın hem kendisine hem de başkalarına zarar getireceğini anımsatır.

Tabernakl Prensi

Bu derecede çalışma yeri, önceki derecede olduğu gibi betimlenir. Ayrıca, giriş yeri “avlu” (*vestibule*) olarak anılır.

DEKORASYON:

Duvarlar önceki derece olduğu gibidir.

Doğu bölmesindeki kürsünün arkasında ve yukarıda, bir “Yod” harfi ile üzerinde “Alfa” ve “Omega” harfleri bulunan bir Pentagram (birbiri içine geçmiş beş kollu yıldız) vardır.

Çalışma yerinin ortasında bir yuvarlak bölme yapılmıştır. Burasının, tabernaklın “kutsalların kutsalı” bölmesinin yerini tuttuğu benimsenir. Yedi Kollu Şamdan da genel olarak bilinenden farklı bir biçimde bu derecede özellikle bu bölmenin içinde yer alır.

KUŞANIM:

- Önlük: Yeşil çerçeveli olmak üzere beyazdır. Kapağı açık mavidir. Kapak üzerinde bir mor ağaç, gövde üzerinde ise temsili tabernakl resmi bulunur.
- Kordon: Koyu kırmızıdır ve sağ omuzdan sol kalçaya doğru takılır. Üzerine üç simge işlenmiştir: Bir “kanatlı küre”, bir “kelebek” ve bir “scarabus” (*bokböceği*). Ayrıca, altın rengi kenarlı filizî yeşil renkli bir kemer takılır.

- Biju: İki ayrı biju vardır. Biri, önceki derecede olduğu gibi gümüş kap, diğeri altın renginde bir süslü “alef” harfi şeklindedir. Her ikisi de bu dereceye özgü kemere bağlanır.

Bu derecede başkan ve yardımcılar önlük takmazlar. Başkan açık mavi, yardımcılar beyaz tunik giyerler.

NİTELİKLER:

Başkan: Kimi uygulamalarda “*Pek Güçlü Önder*” ya da “*Onursal Önder*”, kiminde ise “*Baş Komandör*” olarak anılır. Musa’yı temsil eder.

Nazırlar: Kimi uygulamalarda “*Komandör*” ya da “*Güçlü*” olarak anılırlar. Kimi uygulamalarda ise 1. Nazıra “*Saygıdeğer Yüksek Rahip*” ya da “*Pek Seçkin Yüksek Rahip*”, 2. Nazıra ise “*Seçkin Rahip*” denir. Her nazırın Musa’nın kardeşi Harun’un iki oğlunu temsil ettiği benimsenir

ALEGORİK ÖYKÜ:

Her ne kadar Süleyman Mabedi’nin yapımına ilişkin alegorik nitelikli töresel öyküler Masonluğun başka derecelerinde işlenirse de bu derecede yine aynı öykünün diğer derecelerinde itüellerinde geçmeyen bir bölümüne değinildiği görülmektedir.

Mabedin yapımı tamamlandıktan sonra, görkemli bir törenle açılışının yapılması, bu açılışa tüm çevre krallarının ve tüm inançların ileri gelen din adamlarının katıldıkları anlatılır. Ritüelik uygulamada, törene katılacak olanlardan her biri teker teker ve tanıtılarak içeriye alınır. Daha önce tabernaklda korunmakta olan Kutsal Emanetler mabetteki “Kutsalların Kutsalı” bölmesine yerleştirilir. Bundan böyle bu bölmenin sorumlusu olacak kimseye de Tabernakl Prensi adı verilir.

Derecenin töresel bildirisi ise, bu öykü ile doğrudan bağlantılı olmaksızın, ayrıca iletilir. Buna göre; din, insanları birleştirici nitelikli üstün ve tinsel bir güçtür. Bununla birlikte, insanlar arasındaki bölünmelerin ve çatışmaların temel kaynaklarından biri olmuştur. Birçok konu üzerinde aralarında uyuşmaya, görüş ve düşünüş birliğine varabilen insanlar, konu dinsel inanç olduğunda genellikle birbirlerinden ayrılır. Bu kadarla da kalmaz, kendileriyle aynı inançları paylaşmayanları olumsuz ön yargılarla hor görür hatta onlara karşı düşmanca tutum ve tavırlar takınırlar. Oysa doğrular ve gerçekler, ancak birbiriyle çatışan görüşlerin senteziyle sağlanır.

ÖĞRETİ:

Bu derecenin öğretisinin temel kaynakları, Antik Çağın “Eski Misterler” olarak anılan gizemci ekol ve kurumlarıdır. Bunların arasında özellikle Hint, Mitra ve Osiris Misterleri’nin ağırlıklı oldukları görülür. “*Ölüm ve yeniden doğuş*” ile “*karanlıktan aydınlığa geçiş*” konuları üzerinde özenle durulur. Tanrı’ya ve onun sözlerine inanmanın verdiği güce değinilir. Eski Misterler’in görünümde “çoktanrıci” nitelikli inanç ilkeleri üzerine kurulu oluşlarına karşın, burada “*Tek ve Üstün Tanrı*” kavramı özenle yüceltilir. Bunların yanı sıra “*ruhun ölümsüzlüğü*” konusu da işlenir.

Ancak, derecenin öğretimi kapsamında bir de bilimsel yön vardır. Bu da şöyle özetlenebilir:

“*Evren birbirine karşıt ilkelerden oluşur. Bu ilkeler arasında sürekli ve sonsuz bir çatışma, bir uyum vardır, karşıtların çatışması, uyum yasasının gereğidir.*”

Bir de şöyle bir öğütlemeye bulunulur:

“*DİNLE VE ÖĞREN. ARA VE BUL.*”

YARARLANILAN KAYNAKLAR

President J. Blanchard, Scottish Rite Masonry Illustrated
The Complete Ritual of the Ancient and Accepted Scottish Rite
Chicago, 1972

Rex R. Hutchens, A Bridge to Light
Anderson, South Carolina, 1990

Albert Pike, Liturgy of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry
Charleston, 1944

Jean-Pierre Bayard, Symbolisme Maçonique Traditionnel
Paris, 1981

Henry C. Clausen, Commentaires sur “Morale et Dogmes”
San Diego, 1976

Daoul Berteaux, Le Rite Ecossais Ancien et Accepte sa Symbolique ses Degres Superieurs
Paris, 1987

Jacques Robert, La Franc-Maçonnerie de Tradition
Paris, 1987

Paul Naudon, Histoire et Rituels des Hauts Grades Maçoniques
Paris, 1966